

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Димо Енев Енев – АМГИИ – „Проф. Асен Диамандиев” Пловдив

На дисертационен труд за присъждане на Образователна и научна степен „доктор“, Професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“, докторска програма „Хореография“, Научна специалност „Хореография“, област на висшето образование 8. „Изкуства“ към катедра „Хореография“ при Югозападен университет „Неофит Рилски“ гр. Благоевград.

Автор: ДИЛЯНА АЛЕКСАНДРОВА КУРДОВА

**Тема: ТРАНСФОРМАЦИИ НА БЪЛГАРСКИЯ ТРАДИЦИОНЕН ТАНЦ В
ЛЮБИТЕЛСКИ СЪСТАВИ ОТ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК
(У НАС И ЗАПАДНА ЕВРОПА)**

Научен ръководител: доц. д-р Георги Гаров

1. Общо представяне на процедурата и получените за рецензиране материали.

Становището по дисертационния труд на докторант Диляна Александрова Курдова е изготвено въз основа на Заповед № 29-03 от 05.12.2024 г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“ гр. Благоевград, относно утвърждаването на състав на научно жури и представени от докторанта: дисертационен труд, автореферат, автобиография, приноси и три авторски публикации по темата. Дисертационния труд е с обем от 243 страници, от които 150 основен текст, библиография включваща общо 249 заглавия, от които 179 на кирилица, 70 на латиница; 45 интернет източника и 7 имена на респонденти. В структурно отношение научния труд е изграден по наредбите и стандартите за научното писане в България, което гарантира яснота, последователност и достъпност на представената информация.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Дисертантът има изключително богата биография, като в нея прави впечатление разнопосочните интереси дали тласък на многоаспектното ѝ професионално развитие. Бакалавърската степен по „Международни и европейски отношения“, магистърската по „Европейски проекти и финансиране“, както и „Българска фолклорна хореография и арт-мениджмънт“ дава на Диляна Курдова сериозна професионална определеност. Практическите и семинари у нас и в чужбина 296 на брой, пък отварят нови хоризонти в познанието ѝ в сферата на българския танцов фолклор.

Значимо е участието ѝ в работната група по Музика и танц на Югоизточна Европа към ЮНЕСКО, Международен летен фолклорен семинар в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив, Културен семинар „НЕПОЗНАТИТЕ“ - Пловдив, Сдружение „Концерти.БГ“, разработването на мобилно приложение за фолклор в България „Фолклор в джоба“ (Folklore in the Pocket), продуцент на бг фолк-афро-латино фюзън албума SEWA на Виктор Мандия. Автор е на книгата „Размисли върху българската женска носия.

3. Актуалност на тематиката.

Тематиката на дисертационния труд е изключително актуална, както в контекста на нематериалното културно наследство, така и в изграждането на концепция за популяризирането и развитието на българския фолклорен танц в различните му направления. Поставя въпросът за трансформацията на хората, начинът, подборът и заучаването им, влиянието на COVID 19 и все по-бързо променящата се среда в интернет пространството.

4. Целесъобразност на изследователските методи за постигане на поставените цели.

Много ясно са формулирани целите, обекта и предмета на изследването, като в отделните направления се дефинират и конкретните насочености на извършената дейност. За всичко това дисертантът дава своята обосновка за провокацията при написването на труда, като се уповава на публикации от доайени, като Стоян Джуджев, Райна Кацарова-Кукудова, Анна Илиева и др. и ги съпоставя с личните си проучвания. Поставените задачи са коректно формулирани и са подчинени на основната проблематика на труда. Методологията в проучването е изградена, както с утвърдени методи, като теренни проучвания и наблюдения, интервюта и сравнителен анализ, така и със съвременната трактовка на авторефлексията, интерактивни интервюта, чрез различни интернет платформи и квалитативното изследване, даващо възможност за анализ на натрупаните данни.

5. Оценка на дисертационния труд.

Дисертационния труд е изграден от увод включващ актуалност на тематиката, цел, методи и задачи на изследването. Значимостта на труда е изведена в три основни глави, които са подплатени с детайлна изводна част и заключения. Описаната и анализирана материя на труда завършва с изведените приносни моменти и е обогатена с 3 приложения, които са в пряка зависимост с основната теза на дисертацията. **В първа глава КЛУБНАТА ФОРМА В БЪЛГАРИЯ И ЗАПАДНА ЕВРОПА**, авторката търси причините за зараждане на клубната форма у нас и в чужбина, като преминава през различни нива на обстоятелственост.

Започва от теоретичните предпоставки и публикациите по темата, преминава през историческия ракурс и различните влияния и фактори, и достига до същинската поява и утвърждаване на клубната танцова форма, както у нас, така и в Норвегия и Нидерландия. Прави, както вътрешни, така и външни взаимовръзки и заключения на базата проучения и анализиран теоретико-практически материал. В тази връзка обособява три основни модела на клубна форма в зависимост от организираността, интересите на танцуващите и ръководителите и функцията на клубната организация. В края на главата извежда изводи, които са в пряка зависимост с предоставената информация и дават научна обоснованост на тази част от труда.

Навлизайки във **втора глава** на дисертационния труд РЕПЕРТОАРЪТ НА КЛУБОВЕТЕ: РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОУЧВАНИЯТА И ИЗТОЧНИЦИ, първоначално дисертантът залага на теоретичната обосновка и ни въвежда в заключения, като „*фолклорно явление*“ и „*танцово явление*“, направени от други автори, но подплатени с разсъжденията на докторанта. На тази база Диляна Курдова прави класификация на начина на проучванията у нас и в чужбина и съпоставя различните подходи. Според авторката, с появата на различни творчески институции, печатни издания и унифицирани учебници се спомага за разпада на обредно-обичайната система и нуждата от проучвания и записвания на танца става все по голяма. „...*Следват години на активно издирване и записване на редица народни танци и от учени, и от хореографи-практици...*“ **стр. 69.** Направените анкети с преподаватели и танцуващи са изключително ценни за научната разработка. Изведените данни в табличен вид онагледяват емпиричното проучване, чрез което се достига и до същността на разглежданата проблематика, а от там и до адекватно направените заключения и изводи.

В **трета глава** ТРАНСФОРМАЦИИ НА ТРАДИЦИОННИТЕ ХОРА В КЛУБОВЕТЕ ПО ТАНЦИ, дисертантът прави структурен анализ на основни типове хора, като „Право“, „Криво“ и „Четворка“. Дефинирането на основните положения описани в анализа са на базата на конкретно формулирани критерии обособени в различни категории. Отделните видове хора са основно разяснени и съпоставени в традиционния им образец и трансформацията им в клубовете за хора, като са дадени онагледени примери със схеми и интернет визуализации.

Общия анализ през призмата на енохореолога, допълва контекста и насочеността на основната глава. Посочени са верни констатации и класификации съобразно обследваната проблематика, които са стъпили на здравия фундамент поставен от доайените в тази област. В **Аспект 1** са направени съпоставки от дистанцията на времето и в други контексти, като функция и място на изпълнение на хорото, разпространение на танца и различните модели на обучение, както и сравнения според музическите показатели – съпровод, темпо и музикален размер. В **Аспект 2** авторката търси връзка между танцуването, външната и вътрешната форма в изявата на танцуващите. Прави сравнение в изпълнението на някогашното традиционно танцуване и съвременните игрови интерпретации. В **Аспект 3** докторантката обръща внимание на танцуващите, като „част от общността“ в миналото, и като „групово тяло“ в модерното общество.

Прави преглед на броя, пола, подредбата и хватата на изпълнителите в миналото и сега. Описва начина и характера на изпълнението, както и облеклото и естетическата му обусловеност. Изводната част в края на главата отговаря на разглежданата проблематика.

6. Приноси и значимост на научната разработка и на публикациите по темата на дисертационния труд.

Изведените 10 приноси момента, кореспондират адекватно с направените проучвателно-аналитични реализации и допълват цялостната конструкция на дисертацията, като целенасочено и детайлно автора ги вплита в отделните ѝ направления. Публикациите на докторанта, 3 на брой са упоменати коректно и показват различни етапи от изследователската ѝ работа.

7. Автореферат.

Представеният автореферат е от 39 стр. отразява коректно, точно и синтезирано структурата и съдържанието на дисертационния труд, както в общия му вид, така и неговия приносен характер.

8. Критични бележки и препоръки.

Преди приложното издаване на труда, което убедено препоръчвам, да се направи пълен преглед на приложените QR кодове, защото при някои липсва съдържание.

9. Заключение.

В заключение мога да кажа, че изборът на тема е изключително актуален. Личната мотивираност на автора допълва усилията ѝ да изтъкне изграждането и приемствеността на поколенията. В аналитичен прочит са поставени реалистични и случващи се във времето динамични явления и процеси и оглед на това трудът има ресурси за практическа приложимост.

Гореизложеното е основание, да дам своята положителна оценка за изследваната тема и да предложа на Научното жури да присъди на докторанта Диляна Александрова Курдова образователната и научна степен „доктор“, професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство“, докторска програма „Хореография“.

18.02.2025г.

доц.д-р Д. Енев

OPINION

**by Assoc. Prof. Dimo Enev Enev, PhD – Academy of Music, Dance and Fine Arts –
‘Prof. Asen Diamandiev’ Plovdiv**

On a dissertation for the award of the educational and scientific degree ‘Doctor’,
Professional Field 8.3 ‘Music and Dance Art, Doctoral Program ‘Choreography’,
Scientific Major ‘Choreography’, Field of Higher Education 8. ‘Arts’ at the Department of
‘Choreography’ at the South-West University ‘Neofit Rilski’ in Blagoevgrad.

Author: DILYANA ALEKSANDROVA KURDOVA

**Topic: TRANSFORMATIONS OF BULGARIAN TRADITIONAL DANCE IN
RECREATIONAL GROUPS FROM THE SECOND HALF OF THE 20TH
CENTURY**

(IN BULGARIA AND WESTERN EUROPE)

Scientific Supervisor: Assoc. Prof. Georgi Garov, PhD

1. General presentation of the procedure and the materials received for review.

The opinion on the dissertation work of doctoral student Dilyana Aleksandrova Kurdova was prepared based on Order No. 29-03 from 05.12.2024 of the Rector of the South-West University ‘Neofit Rilski’ Blagoevgrad, on the approval of the composition of the scientific jury and presented by the doctoral student: dissertation work, abstract, autobiography, contributions and three author's publications on the topic. The dissertation work has a volume of 243 pages, of which 150 are the main text, a bibliography including a total of 249 titles, of which 179 in Cyrillic, 70 in Latin; 45 internet sources and 7 names of respondents. In terms of structure, the scientific work is built according to the regulations and standards for scientific writing in Bulgaria, which guarantees clarity, consistency and accessibility of the information presented.

2. Brief biographical data about the candidate

The doctoral candidate has an extremely rich biography, in which the diverse interests that have given impetus to her multifaceted professional development are impressive. The bachelor's degree in ‘International and European Studies’, the master's degree in ‘European Projects and Funding’, as well as ‘Bulgarian Folklore Choreography and Art Management’ give Dilyana Kurdova serious professional tenacity. The practical seminars and workshops in our country and abroad, 296 in number, open new horizons in her knowledge in the field of Bulgarian dance folklore.

Her participation in the working group on Music and Dance of Southeast Europe at UNESCO, the International Summer Folklore Seminar at the AMTII 'Prof. Assen Diamandiev' – Plovdiv, Cultural Seminar 'THE UNKNOWNNS' – Plovdiv, Association 'Concerts.BG', development of a mobile application for folklore in Bulgaria 'Folklore in the Pocket' producer of the Bulgarian folk-Afro-Latino fusion album SEWA by Viktor Mandiya. She is the author of the book 'Reflections on the Bulgarian traditional female costume'.

3. Relevance of the topic.

The topic of the dissertation is extremely relevant, both in the context of intangible cultural heritage and in building a concept for the popularization and development of Bulgarian folklore dance in its various directions. It raises the question of the transformation of *horos*, their way of selection and teaching, the influence of COVID 19 and the rapidly changing environment of the Internet space.

4. Appropriateness of research methods to achieve the set goals.

The goals, object and subject of the study are very clearly formulated, whereas in the different chapters of the work the specifics of the research done are clarified. For all this, the doctoral student gives her justification for the initial decision to writing the thesis by basing her work on pioneers such as Stoyan Dzhudzhev, Rayna Katsarova-Kukudova, Anna Ilieva, etc. and uses their research in parallel with her own research. The tasks set are correctly formulated and are subordinated to the main research problems laid in the thesis. The methodology in the study is based both on well-known methods, such as field work and participant observation, interviews and comparative analysis, but also on more modern interpretation of self-reflection, interactive interviews, through various Internet platforms and qualitative research, which allows for analysis of the accumulated data.

5. Evaluation of the dissertation work.

The dissertation work consists of an introduction which covers the relevance of the topic, its purpose, methods and tasks of the study. The significance of the work is outlined in three main chapters, which are supported by a detailed conclusion and findings. The main text and analysed material of the work finishes with the presented contributions and is enriched with 3 annexes, which are directly related to the main thesis of the dissertation. In the **first chapter**, THE CLUB FORM IN BULGARIA AND WESTERN EUROPE, the author seeks the reasons for the emergence of the club form in our country and abroad, going through different levels of circumstantiality.

It begins with the theoretical premises and publications on the topic, goes through the historical perspective and various influences and factors, and finishes with the actual emergence and establishment of the club dance form, both in our country as well as in Norway and the Netherlands. Makes both internal and external connections and conclusions based on the studied and analysed theoretical and practical material. In this regard, identifies three main models of the dance club form based on the organization, the interests of the dancers and leaders and the function of the club. In the end of the chapter conclusions that are directly related to the

information provided are drawn up thus providing scientific justification for this part of the work.

Entering the second chapter of the dissertation THE CLUBS' REPERTOIRE: RESEARCH RESULTS AND SOURCES, the doctoral student initially relies on the theoretical justification and introduces us to terms such as 'folklore event' and 'dance event', described by other authors, but supported by the doctoral student's reasoning. On this basis, Dilyana Kurdova makes a classification of the methods of research in our country and abroad and compares the different approaches. According to the author, the emergence of various art institutions, printed publications and unified textbooks contributed to the collapse of the ritual-customary system and the need for research and recording of dances became increasingly greater. '*...Years of active research and recording of a number of folk dances by both scientists and choreographers-practitioners followed...*' p. 69. The surveys conducted with teachers and dancers are extremely valuable for the scientific work. The data presented in tabular form illustrates the empirical study, through which the essence of the problem under consideration has reached, and from there on leading to adequately drawn-up conclusions and findings.

In the **third chapter** TRANSFORMATIONS OF TRADITIONAL HOROS IN DANCE CLUBS, the doctoral student makes a structural analysis of the main types of *horos*, such as *Pravo*, *Krivo* and *Chetvorka*. The definition of the basic ideas described in the analysis is based on specifically formulated criteria separated into different categories. The individual types of *horos* are thoroughly explained and compared in their traditional model and their transformation in the recreational clubs, whereas illustrated examples with diagrams and internet visualizations are given.

The general analysis through the prism of the ethnochoreologist complements the context and the focus of the main chapter. Correct findings and classifications are indicated according to the examined issues, which are based on the solid foundation laid by the pioneers in this field. In **Aspect 1**, comparisons are made from the distance of time and in other contexts, such as the function and place of performance of the horo, the spreading of the dance and the different types of training, as well as comparisons according to music indicators – accompaniment, tempo and music rhythm. In **Aspect 2**, the author looks for a connection between dancing, the external and internal form in the performance of the dancers. She makes a comparison in the performance of the former traditional dancing and modern dance interpretations. In **Aspect 3**, the doctoral student draws attention to dancers as 'part of the community' in the past, and as a 'common body' in modern society.

There is a review of the number, gender, arrangement and hand hold of the performers in the past and present. Aspect 3 also describes the manner and way of the performance, as well as the clothing and its aesthetics. The concluding part at the end of the chapter corresponds to the problems under consideration.

6. Contributions and significance of the scientific work and of the publications on the topic of the dissertation.

The 10 contributing points derived correspond adequately with the research and analytical specifications made while complementing the overall structure of the dissertation, as the author purposefully and in detail weaves them into its individual directions. The doctoral

student's publications, 3 in number, are mentioned correctly and show different stages of her research work.

7. Abstract.

The presented abstract is 39 pages long. It correctly, accurately and in a systematic manner reflects the structure and content of the dissertation, both in its general form and its contributing nature.

8. Critical notes and recommendations.

Before the publication of the work, which I strongly recommend, a full review of the attached QR codes should be made, because some of them lack content.

9. Conclusion.

In conclusion, I can say that the choice of topic is extremely relevant. The author's personal motivation complements her efforts to highlight the construction and continuity in generations. Realistic and dynamic phenomena and processes occurring over time are presented in an analytic manner, and in view of this, the work has resources for practical applicability.

The above is a reason to give my positive assessment of the researched topic and to propose to the Scientific Jury to award the doctoral student Dilyana Aleksandrova Kurdova the educational and scientific degree 'doctor', professional direction 8.3. 'Music and dance art', doctoral program 'Choreography'.

18.02.2025

Assoc. Prof. D. Enev, PhD